

LOHJAN KAUPUNKI
LOJO STAD

Lohjan ympäristöterveyspalvelut

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma Karkkila, Lohja, Siuntio, Vihti yhteistoiminta-alueelle vuosille 2025-2028

Päivitys vuodelle 2026

Lohjan ympäristöterveyspalvelut, PL 71, Karstuntie 4, 08101 Lohjan kaupunki
ymparistoterveys@lohja.fi / 040 188 6100 asiakaspalvelu

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	3
2.	Lohjan ympäristöterveyspalvelut.....	4
2.1	Toiminta-alue.....	4
2.2	Valvonnan voimavarat ja resurssit	4
2.3	Koulutus ja perehdytys	5
2.4	Valvontakohteiden riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika	6
2.5	Tarkastuksen sisältö.....	7
2.6	Maksullisuus	8
2.7	Näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot	8
2.8	Valvonnan tietojärjestelmät	9
2.9	Viestintä, ohjaus ja neuvonta	9
2.10	Laatujärjestelmä ja auditoinnit.....	10
3.	Toimialojen valvontasuunnitelmat.....	10
3.1	Elintarvikelain mukainen valvonta	10
3.1.1	Valvontakohteet	11
3.1.2	Rekisteröinti- ja hyväksymismenettely.....	12
3.1.3	Valvontatietojen julkisuus	12
3.1.4	Ohjelmakauden 2025-2028 painopisteet	12
3.1.5	Kunnan toteuttama näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	12
3.2	Terveystensuojelulain mukainen valvonta	13
3.2.1	Ilmoitus- ja hyväksymismenettely	13
3.2.2	Valvontakohteet	13
3.2.3	Ohjelmakauden painopisteet	14
3.2.4	Talousveden valvonta ja näytteenotto	14
3.2.5	Uimavesivalvonta ja näytteenotto	15
3.3	Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	16
3.3.1	Valvontakohteet	16
3.3.2	Lupamenettely	17
3.3.3	Asuntoyhteisöjen tupakointikiellot.....	17
3.3.4	Ohjelmakauden painopistealueet	17
3.4	Eläinlääkintähuolto	18
3.4.1	Henkilöresurssit, tehtävänjako ja pätevyys.....	18
3.4.2	Maksut	19
3.4.3	Julkisten eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	19
3.4.4	Eläintauti- ja sivutuotevalvonta	20
3.4.5	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	20
3.4.6	Eläinlääkintähuollon painopisteet	21
4.	Häiriötilanteisiin varautuminen	21
5.	Suunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	22

Liite 1. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Liite 2. Terveystensuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta

- Liite 3. Tupakka- ja lääkelain mukainen suunnitelmallinen valvonta
- Liite 4. Kuntien valvontaa ohjaavaa keskeistä lainsäädäntöä
- Liite 5. Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön terveyttä sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä epidemioiden syntymistä ja sitä kautta vähentää terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan estää myös monia kroonisia sairauksia puuttamalla ongelmiin ajoissa (mm. sisäilmaongelmat).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille terveellinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuoltoa velvoittava lainsäädäntö perustuu erityisesti seuraaviin lakeihin: terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), tupakkalaki (549/2016) sekä eläinlääkintähuoltolaki (285/2023).

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva suunnitelma. Valvonnan tulee olla vaatimustenmukaista, laadukasta, riskiperusteista, ehkäistä vaaroja ihmisen terveydelle ja suojata kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma, jonka laativat yhteistyössä ympäristöterveydenhuollon valvontaa suunnittelevat, koordinoivat ja valvovat valtakunnalliset keskusvirastot: Ruokavirasto Maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa. Seuraavaa toimintavuotta koskeva suunnitelma on hyväksyttävä päättävässä toimielimessä edellisen vuoden loppuun mennessä.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2025-2028 teemaksi on valittu vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa edistetään toteuttamalla seuraavia tavoitteita:

- tietoperusteinen valvonta
- osaaminen
- varautuminen

Kunnan suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

Yhteistyö v. 2023 aloittaneiden hyvinvointialueiden kanssa on vakiintunut. Hyvinvointialueiden aloittaminen vaikutti erityisesti epidemiaselvitysryhmän työhön. Aluehallintovirastojen (AVI) toiminta loppuu vuoden 2025 lopussa osana valtion aluehallinnon uudistusta. Suurin osa niiden tehtävistä siirtyy uuteen, valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon, joka aloittaa toimintansa 1.1.2026. Aluehallintovirastojen elintarvikkeita ja eläinten terveyttä koskevat tehtävät siirtyvät Ruokavirastoon. Myös Valviran tehtävät siirtyvät uuteen Lupa- ja valvontavirastoon.

Toinen merkittävä muutos v. 2026 on uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantulo, johon liittyvää valmistelutyötä on tehty paljon vuoden 2025 aikana.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei suoraan edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hyvän hallintotavan mukaisesti Lohjan ympäristöterveyspalveluiden valvontasuunnitelma asetetaan julkisesti nähtäville hallintolain 41 §:n mukaisesti ennen suunnitelman lopullista hyväksyntää, jolloin toiminnanharjoittajille varataan mahdollisuus mielipiteen lausumiselle. Tämä on tärkeää myös sen takia, että ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Valvontamaksut peritään hyväksytyn taksan mukaisesti.

2. Lohjan ympäristöterveyspalvelut

2.1 Toiminta-alue

Lohjan ympäristöterveyslautakunta toimii ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena yhteistoiminta-alueella, joka muodostuu Karkkilan ja Lohjan kaupungeista sekä Vihdin ja Siuntion kunnista. Yhteistoiminta-alueella on noin 89 000 asukasta.

Lohjan ympäristöterveyspalvelut toimii ympäristöterveyslautakunnan alaisena viranhaltijaorganisaationa. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden henkilötyövuosimäärä täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset.

2.2 Valvonnan voimavarat ja resurssit

Lohjan ympäristöterveyspalveluissa työskentelee vuoden 2026 alussa ympäristöterveyspäällikkö, johtava terveystarkastaja, 7 terveystarkastajaa, 0,5 toimistosihteeri, 1,5 valvontaeläinlääkäriä ja 4 potilastyötä tekevää eläinlääkäriä. Klinikkaeläinhoitajan tehtävä on täyttämättä ja suunnitelmissa on muuttaa klinikkaeläinhoitajan toimi viidenneksi praktikkoeläinlääkärin viraksi v. 2027.

Ympäristöterveyspäällikön toimenkuvaan kuuluvat yksikön hallinnolliset tehtävät, ympäristöterveyslautakunnan esittelijänä toimiminen, johtaminen ja toiminnan kehittäminen sekä esihenkilötyö. Johtava terveystarkastaja toimii terveystarkastajien lähiesihenkilönä, osallistuu osaltaan toiminnan suunnitteluun ja raportointiin, mutta myös käytännön valvontatyöhön. Terveystarkastajat vastaavat elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisesta valvonnasta. Terveystarkastajat on tehtävänjaolla jaettu kahteen tiimiin, joista toinen keskittyy elintarvike- ja toinen terveydensuojeluvalvontaan. Osa terveystarkastajista tekee kuitenkin molempien tiimien tehtäviä ja työtilanteen niin vaatiessa työtehtäviä muutetaan joustavasti. Elintarviketiimin tehtäviä kuuluu 5 terveystarkastajan sekä valvontaeläinlääkäreiden työhön ja terveydensuojelutiimin tehtäviä 3 terveystarkastajan työhön. Lisäksi johtava terveystarkastaja toimii molemmissa tiimeissä. Jokaiselle valvontakokonaisuudelle on pyritty asettamaan kaksi valvojaa, jotta asiantuntemus pysyy riittävän laaja-alaisena. Tupakka- ja lääkelain valvonta on jaettu kohdekohtaisesti tarkastajien kesken.

Valvontaeläinlääkärit vastaavat eläinten hyvinvointilain ja osittain eläintautilain mukaisista valvontatehtävistä sekä osasta elintarvikelain mukaista alkutuotannon valvontaa, sekä eläinperäisten elintarvikkeiden tuotannon valvontaa. Osa eläintautilain mukaisesta valvonnasta kuuluu potilastyötä tekeville eläinlääkäreille ja he osallistuvat myös eläinten hyvinvoinnin valvontaan. Taulukossa 1 on nähtävillä yksikön käytössä olevat resurssit.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö, tehtävästualueet ja yhteystiedot on kerrottu Lohjan kaupungin kotisivuilla.

Taulukko 1. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden resurssien jakautuminen 2026

	Kokonaistyöpanos (htv)	Suunnitelmallinen valvonta (htv)
Elintarvikevalvonta	4,25	2,7
Terveydensuojeluvalvonta	3	1,7
Tupakkavalvonta	0,6	0,4
Eläinlääkintähuolto	5,9	0,3
Hallinto/toimistopalvelut	2,0	
Yhteensä	15,75	

Terveystarkastajilla, ympäristöterveyspäälliköllä, toimistosihteerillä ja valvontaeläinlääkäreillä on työtilat Lohjan kaupungintalolla. Työmuotona on hybridityö, jossa toimistolla ja valvontakohteissa tapahtuvan työskentelyn lisäksi on mahdollisuus etätyöskentelyyn kotona tai muualla. Praktikkoeläinlääkäreillä on vastaanotot Karkkilassa, Vihdin kirkonkylällä, sekä Lohjalla Pusulassa ja keskustan lähistöllä Mäntynummella.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön lisäksi terveydensuojeluviranomaiselle määritellään tehtäviä mm. säteilylaissa (solariumlaitteiden valvonta), lääkelaisissa (nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta), ympäristönsuojelulaissa (24 § freonivalvonta) ja vesihuoltolaissa (4 §). Yhteistoimintasopimuksessa ympäristöterveyspalveluille on osoitettu myös ulkoilulain mukaiset leirintäalueviranomaisen tehtävät.

Ympäristöterveyspalvelut antaa pyynnöstä lausuntoja muille viranomaisille mm. rakennusluvista, kaavoista, ympäristö- ja maa-ainesluvista, vesi- ja viemäriverkostoon liittymisen poikkeamisluvista ja lainsäädäntö- ja ohjelmuutoksista.

Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä. Resursseja on suunnittelussa varattava säännöllisen tarkastustoiminnan lisäksi kattavasti muihinkin valvonta- ja viranomaistehtäviin. Suunnitelmallinen valvonta kattaa suunniteltujen tarkastusten lisäksi mm. uusintatarkastukset, tarkastusmatkoihin käytetyn ajan, neuvonnan, epäkohtien korjaamisen ohjauksen ja valvonnan sekä uusiin kohteisiin perehtyminen.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi työaika on varattava suunnittelemaan tarkastuksiin, joita tehdään epäilyn, valituksen tai hyväksymisen takia. Näitä ovat mm. asumisterveyteen tai muuhun terveyshaittaepäilyyn perustuvat tarkastukset sekä epidemiaselvitykset ja muut erityistilanteet. Ilmoitusten ja hakemusten käsittely, koulutuksiin osallistuminen, tiedonhankinta, työmenetelmien kehittäminen, alueellinen yhteistoiminta, työryhmiin osallistuminen, näytteenotto, näytetulosten käsittely, virka-apu, lausunnot, tietojärjestelmiin liittyvät toiminnot, arkistointi sekä pakkokeinoprosessit eivät myöskään sisälly suunnitelmalliseen valvontaan. Aikaa on varattava myös valvonnan suunnitteluun ja raportointiin sekä laatutyöhön. Terveysvaaraa aiheuttavat tilanteet ja muut erityistilanteet asetetaan aina etusijalle suhteessa muuhun valvontaan. Myös valitukset ja ilmoitukset käsitellään kiireellisinä.

Lohjan ympäristöterveyspalveluilla arvioidaan olevan riittävä resurssi elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiseen valvontaan, mikäli ympäristöterveyspäällikön virka, johtavan terveystarkastajan virka ja kaikki terveystarkastajan virat ovat täytettyinä. Poikkeuksellisen runsas määrä erityistilanteita tai pakkokeinoja voi kuitenkin aiheuttaa sen, että suunnitelmallista valvontaa ei pystytä kaikilta osin toteuttamaan. Eläinlääkintähuollon osalta resurssitilanne on arvioitava uuden eläinlääkintähuoltolain tultua voimaan v. 2026.

Mikäli yksikössä on resurssipula, yksikkö tiedottaa tilanteesta yhteistoimintakuntia sekä ympäristöterveyslautakuntaa. Alueen yhteistoimintasopimuksessa on huomioitu, että mikäli resurssit eivät ole riittävät toteuttamaan lainsäädännön vaatimaa valvontaa niin resursseja on lisättävä.

2.3 Koulutus ja perehdytys

Henkilökunnan pätevyyttä pidetään yllä osallistumalla valtakunnallisiin ja alueellisiin koulutustilaisuuksiin. Myös ulkomailla järjestettäviin koulutuksiin voidaan osallistua, jos se onnistutaan järjestämään kohtuullisin kustannuksin. EU järjestää mm. BTSF (Better Training for Safer Food) koulutuksia, joihin osallistuminen on maksutonta ja matka- ja majoituskustannuksetkin korvataan. Eläinlääkärit ovat joskus voineet osallistua kansainvälisiin kongresseihin työajalla ja niin, että työnantaja on vastannut osallistumismaksusta, mutta matka- ja majoituskulut eläinlääkäri on maksanut itse. Koulutuksiin osallistumisessa pyritään huomioimaan kunkin viranhaltijan omien tehtäväalueiden vahvistaminen. Tavoitteena on, että jokaisella viranhaltijalla on mahdollisuus osallistua vuoden aikana ainakin yhteen maksulliseen ja useampaan maksuttomaan koulutukseen. Maksuttomia koulutuksia järjestävät mm. keskusvirastot, ministeriöt ja Lohjan kaupunki työnantajana.

Henkilöstön koulutussuunnitelma päivitetään vuosittain osaksi kaupungin yhteistä henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa, joka löytyy kaupungin intranetistä. Henkilökunnan koulutustarvetta arvioidaan vuosittain kehityskeskusteluissa. Koulutuksiin osallistutaan koulutuksen sisällön ja tarkoituksenmukaisuuden suhteen. Koronapandemian jälkeen on vakiintunut tapa järjestää

koulutuksia paljon etäkoulutuksena. Tämä on selvästi lisännyt henkilökunnan kiinnostusta osallistua koulutuksiin, kun matkustaminen jää pois. Henkilöstöä kuitenkin kannustetaan osallistumaan myös lähikoulutuksiin, jotka ovat hyödyllisiä verkostoitumisen kannalta. Koulutuksiin varattu määräraha on riittävän korkea, jotta siihen voidaan sisällyttää myös lähikoulutusten matka- ja majoituskustannukset. Koulutuksista ylläpidetään rekisteriä, josta voidaan seurata koulutuksiin osallistumista.

Uudet työntekijät perehdytetään Lohjan kaupungin ohjeita noudattaen ja perehdytys kuitataan HR-järjestelmä Populukseen. Koulutuksesta vastaa muutoin lähiesihenkilö, mutta praktikkoeläinlääkärit hoitavat praktikoiden sijaisten ja eläinlääkäripäivystäjien perehdytyksen.

2.4 Valvontakohteiden riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Tämä valvontasuunnitelma pohjautuu keskusviranomaisien tekemiin toimialakohtaisiin valvontaohjelmiin ja niissä esitettyihin riskinarviointeihin ja riskiluokituksiin:

- Elintarvikehuoneistot ja kontaktimateriaalitoiminta: Ruokaviraston ohje/versio 1028/04.02.00.01/2022/6 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen
- Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi: Ruokaviraston ohje: 242/04.02.00.01/2023
- Terveysturvallisuus: Valtakunnallinen terveysturvallisuuden valvontaohjelma vuosille 2025-2028 Dnro V/25427/2024 Taulukot 3-8
- Tupakkavalvonta: Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025-2028 Dnro V/37099/2024

Riskinarvioinnissa määritellään tarkastustiheys ja tarkastuksiin käytettävä keskimääräinen aika.

Tarkastustiheyteen vaikuttavat valvonnan yhteydessä tehdyt havainnot. Tarkastuskohteessa havaitut puutteet voivat johtaa maksulliseen uusintatarkastukseen. Liitteinä olevissa toimialakohtaisissa taulukoissa käytetyt tarkastustiheysarvot on selvennetty taulukossa 2.

Suunnitelmassa ilmoitettuun tarkastusaikaan ei sisälly kohteiden välisiin siirtymiin kulunut matkustusaika. Matkakustannukset laskutetaan kiinteänä summana kaikilta toimijoilta ympäristöterveyslautakunnan hyväksymän ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Matkaan kulunut aika arvioidaan kuitenkin kohdekohtaisesti tehtäessä tarkastusmerkintöjä tietojärjestelmään.

Valvontaviranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Uudelle kohteelle käytetään lähtökohtaisesti keskusvirastojen suosituksia tarkastustiheydestä ja tarkastukseen käytettävästä ajasta.

Taulukko 2. Tarkastustiheydet sanallisesti.

2	=	kaksi kertaa vuodessa
1	=	kerran vuodessa
0,7	=	kaksi kertaa kolmessa vuodessa
0,5	=	kerran kahdessa vuodessa
0,3/0,33/0,35	=	kerran kolmessa vuodessa
0,2	=	kerran viidessä vuodessa

0,1	=	kerran 10 vuodessa
0	=	ei kuulu säännöllisen valvonnan piiriin, tarkastetaan toiminnan alkaessa tai tarvittaessa

2.5 Tarkastuksen sisältö

Ympäristöterveydenhuollon valvonnassa tarkastuksilla selvitetään valvottavan kohteen ja sen toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastukseen valmistautumisen yhteydessä valitaan tarkastettavat asiakokonaisuudet riskiperusteisesti sekä mahdolliset painopisteet huomioon ottaen. Tarkastuksen aikana voi tulla esille myös muita kuin ennakkoon tarkastettavaksi suunniteltuja asioita, jotka huomioidaan tarkastuksella. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastukset voivat sisältää aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä näytteiden ottoa ja mittauksia. Tarkastuksilla arvioidaan kohteessa tilojen, toiminnan, valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittoja, turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei katsota tarkastukseksi. Samalla tarkastuksella voidaan tehdä useamman eri ympäristöterveydenhuollon lain mukainen tarkastus. Jokaisen lain mukaisesta tarkastuksesta tehdään oma tarkastuskertomus. Tarkastukset voidaan suorittaa myös asiakirjatarkastuksina tai etätarkastuksina asiakirjojen, puheluiden ja videoyhteyksien avulla. Tarkastuksilla toteutetaan myös toiminnanharjoittajien ohjausta ja neuvontaa.

Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus valtakunnallisessa kohdetietojärjestelmä VATI:ssa ja tarkastuskertomus toimitetaan tiedoksi asianosaisille. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille. Tarkempi kuvaus tarkastuksen ja tarkastuskertomuksen tekemisestä esitetään laatuja järjestelmässä. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tai epäkohtia, niitä pyritään poistamaan ohjauksella ja neuvonnalla, määrääjän sisältävillä kehoituksilla sekä tarvittaessa hallinnollisilla pakkokeinoilla. Elintarvikelainsäädännön vastaisesta toiminnasta on mahdollista määrätä myös seuraamusmaksu.

Elintarvikelain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu, sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyyttä. Tavoitteena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, tarvittaessa mittauksia ja näytteenottoja sekä asiakirjojen tarkastelua. Elintarvikelain mukainen tarkastus voi olla myös pelkkää asiakirjojen tarkastelua.

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoja.

Tupakkalain tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä tavoitteena on selvittää, ovatko tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa. Tupakka- ja nikotiini tuotteiden vähittäismyynnin valvonnassa tarkastetaan myynnissä olevien tuotteiden sekä myyntitoiminnan lainmukaisuus. Lisäksi kunta valvoo, ettei tupakkalaissa olevaa markkinointikieltoa rikota sen alueella.

2.6 Maksullisuus

Vuonna 2022 otettiin käyttöön vuosittainen 150 euron suuruinen valvonnan perusmaksu elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisille valvontakohteille. Sen lisäksi kunta perii

toimijalta hyväksymänsä taksan mukaisen maksun hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä, valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteen tutkimisesta, ja terveydensuojelulain mukaisissa valvontakohteissa myös näytteenotosta. Poikkeuksena on tupakkalain myyntipaikoilta veloittava vuotuinen myyntipistekohtainen valvontamaksu, joka ei ole sidottu tarkastukseen, mutta näissä kohteissa suunnitelmallisista tarkastuksista ei veloiteta erikseen.

Suunnitelman mukaisella tarkastuksella havaitun puutteen seurauksena tehtävä uusintatarkastus katsotaan osaksi valvontasuunnitelman mukaista tarkastusta, jolloin myös uusintatarkastuksesta peritään maksu. Valvontamaksut tulisi määritellä siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Tässäkin poikkeuksen muodostaa tupakkalaki, jossa on määritelty vuotuisen valvontamaksun olevan enintään 500 euroa myyntipistettä kohden. Maksutaksa ja sen perusteet ovat esillä ympäristöterveydenhuollon kotisivuilla.

Kunnan valvontaviranomaisella on paljon sellaisia tehtäviä, joista ei voida periä maksua, mutta jotka on hoidettava ensisijaisesti suunnitelmalliseen valvontaan nähden. Tällaisia tehtäviä ovat esim. terveyshaittaepäilyjen tarkastaminen ja epidemioiden selvittäminen.

Lohjan ympäristöterveyspalveluiden maksut peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan (Ympäristöterveyslautakunta 30.9.2025 § 54) mukaisesti. Taksaa tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään joka toinen vuosi. Taksa on päivitetty vuodelle 2026.

Eläinlääkintähuollon taksa on erotettu muusta ympäristöterveydenhuollon taksasta omaksi kokonaisuudekseen. Vuonna 2026 taksaan lisätään klinikkamaksun lisäksi markkinaperusteisesti hinnoiteltu täydentävän palvelun maksu. Muutos tehdään uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantulon takia. Ympäristöterveyslautakunta on käsitellyt taksan 21.10.2025, mutta uuden maksun käyttöönoton takia päätöksen taksasta tekee kaupunginhallitus.

2.7 Näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot

Suunnitelmallisen valvonnan näytteitä otetaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla toimijan kustannuksella lähinnä terveydensuojelulain mukaisissa valvontakohteissa. Elintarvikelain mukaisissa valvontakohteissa näytteenotto tapahtuu pääasiassa projektiluonteisesti. Omavalvonnan varmistamiseksi voidaan tarvittaessa ottaa näytteitä valvontakohteista toimijan kustannuksella, mikäli toiminnassa havaitaan puutteita tai laiminlyöntejä.

Epidemiaselvitysten yhteydessä ja muissa terveyshaittaepäilyissä otetaan valvontasuunnitelman ulkopuolisia näytteitä. Kunnan tulee varata talousarvioonsa riittävästi resursseja näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen. Valvontaviranomainen voi päättää myös ulkopuolisen asiantuntijan käytöstä näytteenotossa.

Uimavesien näytteenotto on ulkoistettu toimijoiden vastuulle. Näytetulokset tulevat yksikön tietoon ja poikkeaviin tuloksiin reagoidaan tarpeen mukaan. Näytteet tutkitaan FINAS- akkreditoituissa ja Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa. Laboratoriot, joita Lohjan ympäristöterveyspalvelut ensisijaisesti käyttää suunnitelmallisen valvonnan ja erityistilanteiden (mm. epidemiaepäilyt) näytteiden tutkimisessa on lueteltu alla:

- LuvyLab Oy Ab, Lohja
- MetropoliLab Oy, Helsinki
- Ruokaviraston laboratorio, Helsinki

Projektinäytteiden tutkimiseen voidaan tarjousten perusteella valita myös muu laboratorio, jolla on tarvittavat akkreditoinnit ja hyväksynyt esim. Eurofins, VITA laboratoriot, Net-Foodlab. Normaaliolojen häiriötilanteiden näytteenotosta Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on sopimus MetropoliLabin kanssa.

2.8 Valvonnan tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollossa on käytössä valtakunnallinen, keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI. VATI on tietovarasto ja käyttöliittymä, joka kattaa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelulain ja elintarvikelain mukaiset tehtävät. VATI:ssa hallinnoidaan mm. valvontakohteita, -toimenpiteitä ja -suunnitelmia sekä tehdään näihin liittyvää seurantaa, raportointia ja kehittämistä. VATI:n reaaliaikainen käyttöliittymä hyödyntää valvonnan riskiperusteisuuden vaatimusta sekä toimii päivittäisen valvonnan työkaluna. VATI:ssa pystyy tietyin rajauksin tarkastelemaan myös oman valvonta-alueen ulkopuolisten kohteiden tietoja.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä eli VYHA on Sosiaali- ja terveysministeriön omistama järjestelmä, jota se ylläpitää yhdessä Ruokaviraston kanssa. VYHA on selainpohjainen verkkosovellus ja sitä käytetään raportoitaessa keskusviranomaisille henkilöresursseja, valvontasuunnitelman hyväksymistä ja sen toteuman arviointeja. VYHA järjestelmää uudistetaan parhaillaan. Uusi VYHA on jo otettu käyttöön, mutta mm. vuoden 2025 valvonnan raportointia ei vielä päästä toteuttamaan VYHAN kautta.

Eläinlääkintähuollossa on potilastietojärjestelmänä käytössä KliniQ-eläinlääkäriohjelma kaikilla eläinlääkärivastaanotoilla. Ohjelma käyttää yhteistä potilastietokantaa, jolloin potilaan historiatiedot ovat saatavilla riippumatta siitä millä vastaanotolla asiakas on käynyt, ja kuka eläinlääkäri on potilasta hoitanut. Järjestelmässä on käytössä mahdollisuus nettiajanvaraukseen. KliniQ-ohjelmaa käytetään myös laskutukseen. Vuonna 2026 klinikkamaksut ja uusi täydentävän palvelun maksu aletaan veloittaa suoraan kaupungille ja tähän käytetään KliniQ-ohjelmaa, johon myöhemmin pyritään samaan rajapintaan kaupungin laskutusjärjestelmään.

Eläinlääkintähuollon valvontatyössä käytettäviä tietojärjestelmiä ovat mm. Traces NT sisämarkkinakaupan valvonnassa, eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri sekä eläinrekisterit, joihin yksikön vakituksilla eläinlääkäreillä on Ruokaviraston myöntämät käyttöoikeudet. Tarkastuskertomukset ja tiedot valvonnasta toimitetaan valtiolle nettipohjaisella lomakkeella.

Valvonta-asiakirjojen arkistointi toteutetaan erillisen suunnitelman mukaisesti.

2.9 Viestintä, ohjaus ja neuvonta

Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on lakisääteinen velvollisuus antaa ohjausta ja neuvontaa ympäristöterveydenhuollon alalta. Kaikki viranhaltijat osallistuvat ohjauksen ja neuvonnan toteuttamiseen omalla osaamisalueellaan. Palvelua tarjotaan puhelimitse, sähköpostilla ja tarkastuskäyntien yhteydessä. Ympäristöterveyspalveluilla on Lohjan kaupungin verkkosivujen yhteydessä omat sivut, jotka kattavat koko toiminta-alueen. Yhteistoimintakuntien kotisivuilla on linkki ympäristöterveyspalvelujen sivuille. Yksikön sivuilla kuvataan ympäristöterveyspalveluiden toimintaa ja annetaan ohjeita asiakkaille. Näin osa neuvonnasta voidaan ohjata suoraan verkosta löytyvään ohjeistukseen. Ajankohtaista sivuilla voidaan kertoa ja tiedottaa kulloinkin ajankohtaisista asioista ja julkaista ilmoituksia. Ympäristöterveyspalveluiden valvontaprojektien tuloksista tiedotetaan ympäristöterveyspalveluiden omilla verkkosivuilla.

Tiedotusvastuu erityistilanteissa on ympäristöterveyspäälliköllä tai hänen valtuuttamallaan henkilöllä. Normaaleissa ympäristöterveydenhuollon tehtäviin liittyvissä asioissa kaikki viranhaltijat voivat antaa tietoja esim. medialle oman osaamisalueensa puitteissa. Tiedottaminen tapahtuu tilanteesta riippuen pääasiassa kaupungin verkkosivujen ja paikallisten lehtien tai sosiaalisen median kautta. Kaupungin viestintäyksiköstä on mahdollista saada tukea viestinnän toteuttamiseen.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen on 2.5.2025 voimaan tuleen lakimuutoksen jälkeen oikeutettu antamaan vaaratiedotteen välitettäväksi radiossa, televisiossa ja muihin telepäätelaitteisiin (Laki vaaratiedotteesta 466/2012).

Kaupungin sisällä tiedotus tapahtuu intranetin tai sähköpostin välityksellä sekä sisäisissä kokouksissa.

Alueellisesta tai maan laajuisesta tiedottamisesta päävastuun kantavat keskusvirastot tai asianomainen ministeriö. Yhteydenpito keskusvirastoihin ja muihin paikallisiin viranomaisiin tapahtuu kunkin viranhaltijan tarpeiden mukaan.

2.10 Laatujärjestelmä ja auditoinnit

Valvonta-asetuksen (2017/625) mukaan viranomaisten on suoritettava valvontaa dokumentoitujen menettelyiden mukaisesti. Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on laatujärjestelmä, jota kehitetään jatkuvasti.

Laatujärjestelmää pyritään täydentämään uusilla menettelyohjeilla, lomakkeilla ja muilla dokumenteilla, sekä päivittämään olemassa olevia asiakirjoja. Vuosittain on tavoitteena toteuttaa 1-2 sisäistä auditointia.

Aluehallintovirasto on suorittanut yksikössä elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynnin (AJO) viimeksi syksyllä 2019. Valtion aluehallintouudistuksen myötä aluehallintovirastojen elintarvikevalvonnan ohjaus siirtyy 1.1.2026 Ruokavirastoon. Ruokavirastossa on käynnissä suunnittelu siitä, kuinka elintarvikevalvonnan jatkuvaa arviointia tulevaisuudessa toteutetaan.

3. Toimialojen valvontasuunnitelmat

3.1 Elintarvikelain mukainen valvonta

Elintarvikelain (297/2021) tarkoituksena on suojella kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus, elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu ja elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus, sekä edistää lain soveltamisalan osalta elintarvikealan ja kontaktimateriaalialan toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Ruokavirasto on laatinut elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman vuosille 2025-2028. Kunnan valvontaviranomaisen tulee yhteensovittaa valvontasuunnitelmansa vastaamaan valtakunnallisen suunnitelman vaatimuksia ja tavoitteita.

Kunnan elintarvikelain mukaisia tehtäviä alueellaan ovat:

- kunnan valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen hyväksyminen ja ilmoitusten käsittely
- valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset
- alkutuotantopaikkojen, elintarvikehuoneistojen ja muiden elintarvikealan toimijoiden (ml. maahantuojien) olosuhde- ja tuotevalvonta sekä omavalvonnan valvonta
- liikkuvien elintarvikehuoneistojen tiedotusten käsittely
- kotimaassa tuotettujen elintarvikkeiden ja elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden valmistuksen valvonta; sekä kaupan ketjussa olevien elintarvikkeiden ja niiden markkinoinnin valvonta (ml. luomuelintarvikkeet)
- elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen
- EU-lainsäädännössä edellytetyjen ja kansallisten seuranta- ja valvontaohjelmien suunnittelu ja toteuttaminen, sekä näytteenotto näihin yhteistyössä Ruokaviraston kanssa
- elintarvikesäännösten mukaisten ilmoitusten ja raporttien tekeminen aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle

- osallistumien terveydelle vaarallisten tuotteiden takaisinvetoihin ja muihin toimenpiteisiin.
- ruokamyrkytystapausten selvittäminen

Elintarvikevalvonnan tulee olla kattavaa, säännöllistä, vaikuttavaa, yhdenvertaista ja avointa. Elintarvikevalvonta on myös riskiperusteista eli valvontaa kohdennetaan toimintaan ja toimijoihin liittyvien riskien perusteella. Tarkastustiheys ja tarkastusten sisältö yksittäisten valvontakohteiden osalta riippuu arvioidusta riskistä, mikä puolestaan on riippuvainen harjoitetun toiminnan laajuudesta, luonteesta ja laadusta. Kohteet on jaettu Ruokaviraston ohjeen mukaisesti riskiluokkiin 0-10, jolloin 0 on kaikkein vähäriskisin valvontakohteiden kohde. Riski on vaaran aiheuttaman terveydellisen haittavaikutuksen todennäköisyys ja voimakkuus. Riskinarviointia suoritetaan valvontakohteen toiminnan sekä kohteesta tehtyjen tarkastushavaintojen perusteella.

Tarkastukset tehdään pääasiassa ennalta ilmoittamatta kuten valvonta-asetus edellyttää. Joissakin tapauksissa on kuitenkin tarpeen sopia tarkastuksen ajankohta etukäteen, jotta paikalla on tarkastushetkellä oikeat vastuuhenkilöt ja tarkastuksessa tarvittavat tiedot ovat saatavilla. Tällaisia etukäteen sovittuja tarkastuksia ovat esimerkiksi uusien kohteiden käyttöönottotarkastukset, erityislainsäädäntöön syvemmälle menevät tarkastukset sekä kotona tapahtuva toiminta.

3.1.1 Valvontakohteet

Elintarvikelain mukaisia valvontakohteita ovat rekisteröintiä tai hyväksymistä edellyttävät elintarvikehuoneistot ja näiden verkkokauppasivustot, mukaan lukien virtuaalihuoneistot, elintarvikekuljetukset ja yritykset, jotka valmistavat tai tuovat markkinoille kontaktimateriaaleja sekä alkutuotantopaikat. Lisäksi valvotaan liikkuvia elintarvikehuoneistoja, jotka ovat rekisteröityneet muihin kuntiin, mutta toimivat esimerkiksi tapahtumissa, toreilla ja kauppojen edustoilla. Näiden toimijoiden tulee tiedottaa neljä vuorokautta aikaisemmin toiminnastaan Lohjan ympäristöterveyden toiminta-alueella.

Valvontasuunnitelman liitteessä 1 on esitetty elintarvikevalvonnan valvontakohteiden ja niihin suunniteltujen tarkastusten määrät. Kohteet on jaoteltu VATI:n mukaisesti toimintaluokkiin ja toimintatyppeihin. Toimintaluokan sisällä riskiluokitus vaihtelee toiminnan laajuuden mukaan ja riskiluokan vaihteluväli on ilmoitettu toimintaluokan yhteydessä. Riskiluokan vaihtelusta johtuen myös tarkastustiheys toimintatyyppiin sisällä vaihtelee ja tämä vaihtelu on kerrottu taulukossa. Taulukosta näkyy myös tarkastukseen suunniteltu ohjeellinen tarkastusaika. Elintarvikelain mukaisia valvontakohteita yhteistoiminta-alueella on noin 1300 kpl, joista elintarvikehuoneistoja noin 700 kpl ja harvemmin tai tarpeen mukaan valvottavia alkutuotantopaikkoja noin 600 kpl. Kohderekisterin pitäminen ajan tasalla on vaikeaa, koska toimijoilta usein unohtuu ilmoittaa varsinkin toiminnan lopettamisesta. Etenkin tämä ongelma koskee sellaisia toimijoita, jotka eivät kuulu vuosittaisen valvonnan perusmaksun piiriin. Kohteiden kartoitusta erilaisin menetelmin tehdään jatkuvasti esim. vertailemalla tietoja eri rekistereihin tai seuraamalla ilmoittelua lehdistä, netissä ja somessa.

3.1.2 Rekisteröinti- ja hyväksymismenettely

Elintarvikehuoneistojen rekisteröinti- ja hyväksymismenettelystä on säädetty elintarvikelain § 10 ja 11. Alkutuotannon rekisteröinti- ja hyväksymismenettelystä on säädetty elintarvikelain § 8 ja 9. Kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröintimenettelystä on säädetty elintarvikelain § 13. Vähäisestä ja vähäriskisestä, siten kun elintarvikelain § 10 on linjattu, toiminnasta ei vaadita rekisteröintiä.

Hyväksymis- ja rekisteröitymismenettelyyn liittyvät lomakkeet löytyvät Lohjan ympäristöterveyspalveluiden verkkosivuilta. Rekisteröinti-ilmoitus voidaan tehdä myös Ruokaviraston ylläpitämässä valtakunnallisessa ilppa.fi verkkopalvelussa. Ilmoitus on tehtävä vähintään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen saavuttua kohde lisätään valvontakohterekisteriin ja ilmoituksen käsittelystä lähetetään toimijalle todistus. Ilmoituskäsittelystä peritään taksan mukainen maksu. Rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvat huoneistot tarkastetaan viimeistään kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta.

Ensimmäisellä tarkastuksella tarkastetaan elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset ja omavalvontasuunnitelma.

Hyväksyntää on haettava, kun käsitellään raakoja eläinperäisiä elintarvikkeita, eikä tuotetta myydä valmistuspaikasta suoraan kuluttajalle. Hyväksymistä on haettava ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista, eikä toimintaa saa aloittaa ennen kuin hyväksymishakemus on käsitelty. Hyväksymishakemus on käsiteltävä 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, jollei asian laajuus tai hakemuksen puutteellisuus edellytä asian pitempää käsittelyä. Hyväksymishakemukseen on liitettävä omavalvontasuunnitelma. Hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot ja omavalvontasuunnitelma tarkastetaan ennen toiminnan aloittamista. Elintarvikehuoneiston hyväksymisestä tehdään kirjallinen päätös. Laajamittainen itujen tuotanto (yli 5000 kg/vuodessa) katsotaan alkutuotannoksi, joka edellyttää elintarvikevalvontaviranomaisen hyväksynnän. Hyväksymistä ei kuitenkaan tarvita pienimuotoista idun tuotantoa harjoitettaessa.

3.1.3 Valvontatietojen julkisuus

Elintarvikelain edellyttämää valvontatietojen julkisuutta koskevaa vaatimusta toteutetaan Ruokaviraston luomalla valtakunnallisella valvontatietojen julkistamisjärjestelmällä eli Oiva-järjestelmällä. Oiva-järjestelmän tarkoitus on lisätä valvonnan läpinäkyvyyttä ja antaa kuluttajille tietoa valvonnan tuloksista. Oiva-järjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). Ruokavirasto uusi Oiva-raportin ulkoasua saavutettavammaksi ja kuluttajia paremmin palvelevaksi syksyllä 2024.

Painettujen Oiva-raporttien postittaminen toimijoille loppui vuonna 2024. Nykyään toimijan on itse tulostettava tarkastuskertomuksen lopussa oleva Oiva-raportti, joka tulee laittaa asiakkaiden nähtäville helposti havaittavaan paikkaan elintarvikehuoneistossa. Oiva-raportit tulee myös linkittää nähtäväksi toimijan omille verkkosivuille. Kaikki Oiva-raportit ovat julkisia ja luettavissa oivahymy.fi -sivuilla.

3.1.4 Ohjelmakauden 2025-2028 painopisteet

Ruokavirasto päivittää vuosittain toimenpiteet valvontasuunnitelman päämäärien saavuttamiseksi. Painopisteet vuodelle 2026 on julkaistu lokakuussa 2025. Niissä ei ole suoraan kuntia koskettavia toimenpiteitä.

3.1.5 Kunnan toteuttama näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Lohjan Ympäristöterveyspalvelut osallistuu vuoden 2026 aikana Ruokaviraston ohjaamiin EU-lainsäädännössä edellytettyjen ja kansallisten seuranta- ja valvontaohjelmien näytteenottoon alkutuotannon kohteissa. Lisäksi osallistutaan Uudenmaan valvontayksiköiden yhteiseen projektiin, jossa tutkitaan patogeenisten mikrobien esiintymistä hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen pinnoilla. Lohjan ympäristöterveyspalvelujen alueella tähän projektiin otetaan näytteitä kala-alan laitoksista. Elintarvikevalvonta ei toteuta omaa näytteidenottoprojektia vuonna 2026.

3.2 Terveystoimilain mukainen valvonta

Terveystoimilain (763/1994) tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia ympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma ja sen perusteella annettava ohjaus paikallisen valvontasuunnitelman laatimiseksi perustuu terveydensuojelulakiin sekä ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan ja siinä sovittuihin periaatteisiin.

3.2.1 Ilmoitus- ja hyväksymismenettely

Ilmoituksen tekemistä edellytetään terveydensuojelulain § 13 mainituista toiminnoista. Valvira on tehnyt ohjeen, jossa on selvennetty ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia kohteita. Ilmoitus tulee tehdä 30 vrk ennen toiminnan aloittamista ja sen liitteeksi tulee toimittaa tarvittavat selvitykset toiminnasta ja siihen liittyvistä toimitiloista. Ilmoituslomake on ympäristöterveyspalveluiden verkkosivuilla sekä valtakunnallisessa ympäristöterveydenhuollon sähköisessä ilmoituspalvelussa Ilpassa. Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta, käsittelee ilmoituksen ja tekee tarvittaessa § 45 mukaisen tarkastuksen.

Hyväksymistä vaaditaan talousvettä toimittavilta laitoksilta, joiden tulee hakea hyväksyntää viimeistään 3 kk ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. Talousvettä ei saa toimittaa eikä toimintaa olennaisesti muuttaa ilman valvontaviranomaisen hyväksyntää. Hyväksymisestä tehdään hallintopäätös. Ilmoitus- ja hyväksymiskäsittelyistä peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu.

3.2.2 Valvontakohteet

Toimijat laiminlyövät melko paljon sekä aloitus- että lopetusilmoitusten tekemistä, mikä vaikeuttaa valvontakohderekisterin ylläpitoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lausunnon terveydensuojelulain soveltamisesta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lausunnon mukaan kotirauhan piiriin perustettavasta terveydensuojelulain § 13 mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus. Kotirauhaan piiriin kuuluvia tiloja ei voida valvoa samalla tavalla kuin muita kohteita, mutta toiminta on kuitenkin suunnitelmallisen valvonnan piirissä ja sitä tarkastetaan esim. asiakirjatarkastuksin.

Terveydensuojelulain § 13 mukaisia tiedossa olevia valvontakohteita yhteistoiminta-alueella on suunnitelmallisen valvonnan piirissä n. 600 kpl. Valvontakohdetyypit, niiden lukumäärät ja tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 2. Resursseja pyritään varaamaan siihen, että kohteita saadaan kartoitettua ja kohderekisteristä poistettua toimintansa lopettaneet kohteet. Toisaalta kartoituksen tavoitteena on saada ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöneitä kohteita valvonnan piiriin. Joitakin tarkastustiheyksiä on laskettu kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella, esimerkiksi uimarantojen osalta. Liitteeseen on merkitty myös talousveden käyttö osana julkista tai kaupallista toimintaa ja elintarvikehuoneiston käyttämä talousvesi toiminnot. Näillä toiminnoilla tarkoitetaan elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisia valvontakohteita, joissa on oma kaivo. Näissä kohteissa talousveden laadun valvonta sisältyy joko terveydensuojelulain tai elintarvikelain mukaiseen valvontaan. Näytetulosten tarkastamisesta voidaan periä maksutaksan mukainen maksu käytetyn ajan perusteella.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi terveydensuojelulain mukaiset asumisterveyteen liittyvät asiat ja talousveteen liittyvät toimenpitepyynnöt sekä muut mahdolliseen terveystilanteeseen perustuvat valitukset työllistävät valvontahenkilöstöä. Asumisterveyteen liittyen kohteilta voidaan edellyttää näytteenottoa tai muita selvityksiä, joiden tarkastamisesta voidaan periä maksutaksan mukainen maksu käytetyn ajan perusteella.

3.2.3 Ohjelmakauden painopisteet

Ohjelmakauden painopisteitä terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa vuosille 2025-2028 ovat:

- Talousvesivalvonnan uudet sisällöt:
 - Alueellinen yhteistyö
 - Riskienhallintasuunnitelmat
 - Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta
- Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa:
 - Toiminnanharjoittajien omavalvonnan ja paikallisten tarpeiden sekä erityispiirteiden huomioon ottaminen riskinarviossa

- Asumisterveysasioissa ajantasaiseen tietoon perustuva ohjaus ja valvonta, oman osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä yhteistyön ja ennakkoinnin edistäminen
- Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa
 - Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien päivittäminen ja yhteensovittaminen
 - Yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueiden kanssa
 - Osallistuminen häiriötilanne- tai valmiusharjoitukseen lähtökohtaisesti vuosittain

Säteilylain (859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Säteilylaki (§ 156) velvoittaa selvittämään yleisölle avoimien oleskelutilojen radonpitoisuudet, jos ne sijoittuvat radonin suhteen riskialueille tai sijaitsevat maanpinnan alapuolella. Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo selvitysvelvollisuuden noudattamista kohteissa, jotka muutoinkin ovat terveydensuojelun valvonnassa, kuten koulut, päiväkodit, tehostetun palveluasumisen yksiköt ja vastaanottokeskukset.

Painopisteitä toteutetaan tarkastusten yhteydessä, valmistelemalla ohjeistuksia toimijoille ja osallistamalla viranomaisten yhteisiin palavereihin sekä koulutuksiin.

Vuodelle 2026 ei ole suunniteltu omia näytteenottoprojekteja, mutta yksikössä toteutetaan projekti, jossa talousveden ja käyttöveden turvallisuutta selvitetään mittaamalla kylmän ja lämpimän veden lämpötiloja 50 kohteessa. Sen lisäksi osallistutaan mahdollisiin keskusvirastojen vetämiin, tai muiden yksiköiden kanssa yhdessä tehtäviin valvontaprojekteihin.

3.2.4 Talousveden valvonta ja näytteenotto

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talousvesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Talousvesilainsäädäntöön on vuoden 2023 alkupuolella tullut juomavesidirektiivin täytäntöönpanoon liittyviä muutoksia, joilla tulee olemaan vaikutuksia valvontaan. Velvoitteita tuli toimijoille riskienhallintaan ja rakennusten vesilaitteistojen legionellaan liittyen. Talousveden laatuvaatimukset, näytemäärät ja tehtävät analyysit on määritellyt sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksissa 1352/2015 ja 401/2001.

Lohjan ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueella otetaan talousvesistä viranomaisnäytteitä vuosittain noin 120 kpl. Näytteinä otetaan kunkin vesilaitoksen valvontatutkimusohjelmassa määritellyt jatkuvan valvonnan ja jaksottaisen seurannan näytteet, jotka otetaan kuluttajapisteistä. Kerran vuodessa vedenottamoilta lähtevästä vedestä otetaan näyte nitriittitutkimusta varten, tämä näyte on jatkuvan valvonnan osanäyte. Tarkastuskäynnin ulkopuolella tehtävälle näytteenottokäynnille varataan aikaa noin 2 tuntia. Lisäksi ulkoistettujen näytteenottojen tulosten läpikäynti sekä lisänäytteiden ja yhteydenottojen perusteella tehtävät näytteenotot työllistävät yksikköä.

Elintarvikehuoneistoissa ja tiloissa, joissa vettä tarjotaan julkisen toiminnan yhteydessä, sovelletaan ns. isoa talousvesiasetusta 1352/2015, paitsi sellaisissa tapauksissa, joissa kunnan terveydensuojeluviranomainen on varmistanut, ettei veden laatu heikennä valmiiden elintarvikkeiden terveydellistä laatua. Oma kaivoa käyttävä elintarvikehuoneisto tai terveydensuojelulain mukainen kohde (esim. päiväkotit tai vanhainkotit) ei kuitenkaan ole terveydensuojelulain mukainen talousvesilaitos, jos se käyttää oman kaivon vettä vain omaan toimintaansa. Viranomainen valvoo talousveden laatua myös tällaisissa kohteissa näytteenotoin. Kaivon ja sen rakenteiden tarkastaminen eivät kuitenkaan kuulu terveydensuojelulain mukaiseen suunnitelmalliseen valvontaan. Tällaisia yksittäisiä talousvesikaivoja on yhteistoiminta-alueella satakunta. Kohteille on tehtävä erillinen riskinarviointi ja näytteenottosuunnitelma, johon on varattava resursseja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi. Riskinarvioinnit tehdään toiminnanharjoittajien ja viranomaisten yhteistyönä. Yksityishenkilöiden omistamista talousvesikaivoista voidaan ottaa näyte epäiltäessä terveyshaittaa.

Osa talousvesivalvontaan liittyvää näytteenottoa on siirretty ostopalveluksi. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaan näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin kunnan terveydensuojeluviranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on kuitenkin varmistettava talous- ja uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Pätevyyden voi osoittaa esimerkiksi ympäristönäytteenottajan henkilösertifioinnilla. Sertifiointivaatimus ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voi varmistaa pätevyyden tarkoituksenmukaiseksi katsomillaan tavoilla. Perusteet on kirjattava kunnan terveydensuojelun valvontasuunnitelmaan.

Näytteenottajan pätevyyden edellytyksenä Lohjan ympäristöterveyspalveluissa on talousveden osalta ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi tai voimassa oleva vesityökortti, jolloin viranomaisen pitää kuitenkin varmistaa näytteenottajan pätevyys erikseen.

3.2.5 Uimavesivalvonta ja näytteenotto

Uimaveden laatua valvotaan uimarannoilla ja uima-altaissa. Uimavedestä ei saa aiheutua terveyshaittaa uimareille. Uimaveden laatuvaatimuksista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa 177/2008 (yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimukset ja valvonta, sisältäen muutosasetuksen 711/2014), 354/2008 (pienien yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimukset ja valvonta, sisältäen asetusmuutoksen 710/2014) ja 315/2002 (uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimukset ja valvontatutkimukset). Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on laadittava uimarantaluettelo ennen kunkin uimakauden alkua em. asetusten soveltamisalaan kuuluvista yleisistä uimarannoista. Uimarannan omistajan tai haltijan on yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laadittava uimarannan uimaveden laadun säännöllistä seuranta ja valvontaa varten seurantakalenteri ennen kunkin uimakauden alkua. Uimakausi on määriteltävä kunakin vuonna erikseen, uimakausi on normaalisti määriteltä 15.6.-31.8. väliseksi ajaksi.

EU-uimarannoilta otetaan yksi näyte ennen uimakauden alkua ja 3 näytettä uimakauden aikana, muilta uimarannoilta otetaan uimakauden aikana 3 näytettä. Uimarantoja on yhteistoiminta-alueella yhteensä 41 kpl. Lisäksi on muita uimapaikkoja, joiden uimaveden laatua seurataan säännöllisesti.

Yleisölle avoimia uimahalleja ja kylpylöitä on yhteistoiminta-alueella yhteensä 4 kpl. Sen lisäksi alueella on yksi koulutusuimahalli ja huvilan yhteydessä oleva uima-allas, joita käyttävät vain koulutuksiin osallistujat ja huvilan vuokraajat. Uima-altaiden veden laatua seurataan näytteenottosuunnitelmien perusteella. Valvonta-alueella otetaan uimavesinäytteitä rannoilta ja uimahalleista vuosittain yhteensä noin 300 kpl. Toimijoilla on velvollisuus toimittaa näytetulokset tiedoksi Lohjan ympäristöterveyspalveluille. Pääsääntöisesti laboratorio lähettää tulokset suoraan valvontayksikköön. Poikkeamatulosten kohdalla terveystarkastaja käy ottamassa uusintanäytteet ja seuraa tilannetta sen normalisoitumiseen asti.

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaan näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin kunnan terveydensuojeluviranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varmistettava uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Uimavesien näytteenotto on ulkoistettu toimijoiden vastuulle. Näytteenottajan pätevyyden edellytyksenä Lohjan ympäristöterveyspalveluissa on uimaveden osalta ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi tai voimassa oleva vesityökortti, jolloin viranomaisen pitää kuitenkin varmistaa näytteenottajan pätevyys erikseen. Uimavesinäytteiden osalta näytteenottaja voi osoittaa riittävän pätevyytensä edellä mainituilla tavoilla tai soveltuvalla koulutuksella ja riittävällä kokemuksella näytteenotosta.

3.3 Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta

Tupakkalain (549/2016) tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakkalakia on sen voimaantulon jälkeen muutettu useita kertoja ja säädöksiä on tiukennettu. Elokuussa 2025 tupakkalakia muutettiin savuttomien nikotiinituotteiden, kuten nikotiinipussien,

osalta tekemällä myynti luvanvaraiseksi, jolloin myös näiden tuotteiden myyntilupaa haetaan kunnan valvontaviranomaiselta samaan tapaan kuin savukkeiden ja nikotiininesteiden. Lakimuutos tuo aikaisempaa suurempia tuloja uusien myyntilupien myöntämisestä sekä vuosittain perittävistä valvontamaksuista.

Vuoden 2026 aikana astuvat voimaan tupakkalain muutokset koskien tuotteiden sallittuja nikotiinipitoisuuksia, makuja ja ulkoasua. Muutokset vaativat tupakkavalvonnalta resursseja ja jatkuvaa kouluttautumista.

Nikotiinikorvausvalmisteet kuuluvat lääkelain (395/1987) piiriin. Kunta myöntää luvat nikotiinivalmisteiden myyntiin ja valvoo alueellaan lain noudattamista.

3.3.1 Valvontakohteet

Tupakkalain mukainen valvonta kohdistetaan tupakkatuotteiden, tupakanvastikkeiden (esim. nikotiinipussit) ja tupakkajäljitelmiä myyntipaikkoihin, sekä tupakointikieltojen ja rajoitusten toteutumiseen. Tupakkalain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita yhteistoiminta-alueella on 85 kpl (2 tukkumyyjää ja 83 vähittäismyyjää). Lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden vähittäismyyjiä alueella on 56 kpl. Vain savuttomia nikotiinivalmisteita myyviä erikoisliikkeitä on alueella 1. Valvontakohdetyypit, niiden määrät ja tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 3.

Vuonna 2026 valvonnassa katsotaan erityisesti ovatko kaikki savuttomia nikotiinivalmisteita, eli käytännössä nikotiinipusseja, myyvät toimijat hakeneet lupaa tuotteiden myyntiin. Kyseisten tuotteiden myyntipaikkojen joukossa on todennäköisesti suuri joukko sellaisia valvontakohteita, joilla ei ole joko viimeaikaista tai ollenkaan kokemusta tupakkalain alaisten tuotteiden myynnistä. Myyntipaikoissa valvotaan aikaisempaan tapaan mm. tupakkalain alaisten tuotteiden esilläpitoa, myyntikäytäntöä sekä mainontaa. Tuotteiden laillisuuden valvonnassa on kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota nikotiinipussien vahvuuden ja ulkoasun sekä makuvalikoiman valvontaan kun lakimuutos laskee sallittua nikotiinipitoisuutta ja lisää pakollisia merkintöjä sekä rajaa sallittuja makuvaihtoehtoja. 1.8.2026 alkaen nikotiinipussien ulkoasun tulee olla kaikilla tuotteilla yhtenäinen.

Tupakkalain alaisten tuotteiden valvontaa tehdään myyntipaikoissa pääasiassa elintarvikevalvonnan yhteydessä, samalla tarkastetaan lääkelain mukaiset nikotiinikorvaushoitoon tarkoitetut nikotiinivalmisteet. Myyntipaikat tarkastetaan pääsääntöisesti joka toinen tai kolmas vuosi. Tarvittaessa tarkastustiheyttä voidaan nostaa tai yhtenäistää elintarvikevalvonnan valvontatiheyden mukaiseksi. Nikotiinivalmisteiden myynti tarkastetaan joka toinen tai kolmas vuosi.

Tupakkalain noudattamista tarkastetaan terveydensuojelulain mukaisissa kohteissa, terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä tai asiakasvalitusten perusteella. 2025 alkaen laki kieltää myös savuttomien nikotiinituotteiden käytön esi-, perus- ja toisen asteen oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa. Tuotteiden käyttäminen on kiellettyä myös päiväkodeissa ja leikkikentillä. Tarkastuskäynneillä käytetään ensisijaisesti aistinvaraisia menetelmiä, tupakansavun kulkeutumista voidaan myös tutkia ns. merkkisavututkimuksella.

3.3.2 Lupamenettely

Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden, savuttomien nikotiinituotteiden ja nikotiinivalmisteiden myynti edellyttää luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä. Tupakkatuotteiden, savuttomien nikotiinituotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupaa haetaan kunnan valvontaviranomaiselta sähköisesti Lupa- ja valvontaviraston verkkosivujen kautta. Tukku- myynti on ilmoituksenvaraista toimintaa, josta on tehtävä kirjallinen ilmoitus myyntipaikan sijaintikunnalle. Tupakkalain mukaisen vähittäismyyntiluvan hakemukseen sekä tukku- myynti- ilmoitukseen tulee liittää omavalvontasuunnitelma. Tupakka- ja lääkelain mukaisten vähittäismyyntihakemusten käsittelystä tehdään maksulliset päätökset Dynasty-asianhallintajärjestelmässä. Tukku- myynti- ilmoituksista myönnettävät maksulliset todistukset käsitellään valtakunnallisessa kohdetietojärjestelmä VATI:ssa. Tupakkalain mukaisen myyntilupa-asiakirjan tulee olla esillä

jokaisessa vähittäismyyntipisteessä. Tupakkatuotteiden luparekisteriä ylläpitää jatkossa Lupa- ja valvontavirasto. Nikotiinivalmisteiden myyntilupien keskusrekisteriä ylläpitää lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea.

3.3.3 Asuntoyhteisöjen tupakointikiellot

Asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakkalain § 79 mukaista päätöstä tupakointikiellon määrittämiseksi rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Asuntoyhteisöjen tupakointikieltihakemuksia on Lohjan ympäristöterveyteen tullut viime vuosina vaihtelevasti. Hakemusten vuosittainen määrä on vaihdellut 0 ja 7 välillä.

3.3.4 Ohjelmakauden painopistealueet

Valtakunnallisesti valvonnan painopistealueiksi vuosiksi 2025-2028 on määritetty:

- Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- Etämyynti
- Markkinointi
- Ehkäisevä päihdetyö

Ohjelmakauden painopisteitä toteutetaan alueella toiminnan ja resurssien sallimissa rajoissa.

Laittoman kaupan ehkäisyn valvonnalla tarkoitetaan tupakkatuotteiden turvaominaisuuksien ja yksilöllisen tunnisteen tarkastamista sekä tupakkatuotteiden jäljitettävyyden valvontaa.

Tupakkatuotteiden jäljitettävyyden valvontaa varten on valvoville viranomaisille myönnetty käyttöoikeudet tietovarastoon, josta on mahdollista tarkastaa tupakkatuotteiden jäljitettävyyttä. Järjestelmä ei vielä ole kaikilta osin toimiva ja kattava, sitä pyritään kehittämään.

Tupakkalain 1.8.2025 voimaan astunut muutos laajensi etämyynti- ja markkinointikiellon savuttomiin nikotiinituotteisiin. Etämyynti- ja markkinointi-painopisteiden tavoitteena on varmistaa, että muiden tupakkatuotteiden lisäksi myös savuttomia nikotiinituotteita koskevaa etämyynti- ja markkinointikieltoa noudatetaan.

Lain ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) mukaan kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Tupakkalain näkökulmasta yhteistyön tavoitteena on edesauttaa tupakkalain tavoitteen toteutumista eli tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä. Lohjan kaupungin ehkäisevän päihdetyön ryhmä on nimeltään Lohjan Hyvinvoinnin ja terveyden asiantuntijaryhmä. Ryhmä järjestää kokouksia muutaman kerran vuodessa. Ryhmään on nimetty osallistuja ympäristöterveyspalveluista.

3.4 Eläinlääkintähuolto

Vanha eläinlääkintähuoltolaki 765/2009 § 10 velvoittaa kuntaa laatimaan suunnitelman alueellaan järjestämistään peruseläinlääkäripalveluista ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Sama vaatimus löytyy myös uudesta, 1.1.2026 voimaan tulevasta eläinlääkintähuoltolaista 285/2023 § 6. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista, sekä lisäksi eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnalliset suunnitelmat. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisesta ohjelmasta (EHO) ei ole julkaistu päivitystä vuodelle 2026, ainoastaan painopisteet. Kuntia koskevana painopisteenä on 2026 varmistaa uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutuminen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi eläintautilaissa (76/2021), eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023), eläinten kuljetuksessa annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014), eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015), sekä elintarvikelaissa (297/2021).

3.4.1 Henkilöresurssit, tehtävänjako ja pätevyys

Kunnan on varattava riittävät henkilöresurssit sekä eläinlääkäripalvelujen että valvontatehtävien hoitamiseksi valvontaohjelman mukaiseen resurssiarviointiin perustuen. Kunnaneläinlääkäreiden vastuualueet ja tehtävänjako kirjataan kunnan suunnitelmaan. Valvontaohjelman resurssiarvioinnin lomake on tämän suunnitelman liitteenä nro 5.

Tilojen ja eläinten määrästä ei ole luotettavia tietoja saatavilla, sillä Ruokaviraston eläintenpitäjärekisteri ei ole ajan tasalla. Osassa kohteita, esim. lammass- ja siipikarjanpitopaikoissa voi olla eläintenpitoa vain osan vuotta, tavallisesti kesäaikaan.

Kunnaneläinlääkäriin virkaan valitun tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja virkaan kuuluviin tehtäviin perehtynyt. Tehtävä edellyttävää myös riittävää kielitaitoa ja hallintomenettelyn tuntemusta. Henkilökunnan pätevyys varmistetaan pyytämällä nähtäviksi tarpeelliset alkuperäiset tutkintotodistukset virkavalinnan yhteydessä.

Lohjan ympäristöterveyspalveluissa on kuusi kunnaneläinlääkäriä virkaa: kaksi valvontaeläinlääkäriä virkaa, joista toinen on täytetty 50 % työajalla, sekä neljä kaupungineläinlääkäriä (praktikkoo), jotka ovat sijoittuneet yhteistoiminta-alueen neljälle vastaanotolle. Kullakin vastaanotolla työskentelee yksi eläinlääkäri ja vastaanotot sijaitsevat Lohjan Mäntynummella ja Pusulassa, Vihdin kirkonkylällä ja Karkkilassa.

Valvontaeläinlääkärien vastuulla on eläinten hyvinvoinnin valvonta, sivutuotevalvonta, eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotannon valvonta, eläintautivalvonta omalta osaltaan ja muut eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvat valvontatehtävät. Praktikkoeläinlääkäreiden vastuulla on peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun antaminen ympärivuorokautisesti, eläinten vientitarkastukset, eläintautivalvonta mm. pakolliset eläintautien valvontaohjelmat ja vapaaehtoiset terveysvalvontaohjelmat, eläinten hyvinvoinnin valvonta valvontaeläinlääkärien poissa ollessa tai muutoin tarvittaessa, sekä muut eläinlääkintähuoltolain mukaiset valvontatehtävät. Kaksi praktikkoeläinlääkäristä osallistuu valmiuseläinlääkäritoimintaan. Lisäksi eläinlääkintähuollossa on täyttämätön klinikkaeläinhoitajan vakanssi, joka pyritään muuttamaan viidenneksi praktikkoeläinlääkäri viraksi v. 2027.

3.4.2 Maksut

Lohjan ympäristöterveyspalvelujen alueella on päivystysaikaan käytössä maksullinen keskitetty yhteydenotonnumero. Maksun suuruus palveluun soitettaessa on 1,94 euroa minuutilta (sis. alv). Alueella ei ole käytössä subventioita tilakäyntien käyntimaksuissa tai kilometrikorvauksissa.

Vastaanottokäynneistä peritään klinikkamaksua, joka on 1.1.2026 alkaen:

- arkisin, sekä kiireettömiltä ajanvarauspotilailta 12,75 €, johon lisätään arvonlisävero (+ 25,5 %), yhteensä 16,00 €
- kiireellisestä eläinlääkäriavusta päivystysaikaan on 19,12 €, johon lisätään arvonlisävero (+ alv 25,5 %), yhteensä 24,00 €.

Uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantulon myötä käyttöön otetaan lisäksi markkinaperusteinen maksu täydentävistä eläinlääkäripalveluista (Eläinlääkintähuoltolaki § 17). Markkinaperusteinen tuntihinta on 44,62 €/h, johon lisätään arvonlisävero (+ alv 25,5 %), yhteensä 56,00 €/h. Maksu veloitetaan käytetyn ajan mukaan 15 min tarkkuudella 11,16 €/15 min, johon lisätään arvonlisävero (+ alv 25,5 %), yhteensä 14,00 €/15 min.

3.4.3 Julkisten eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Eläinlääkintähuoltolain 285/2023 § 8 säädetään yleisen edun kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista, jotka turvataan tarvittavilta osin julkisen järjestämisvastuun kautta.

Ympäristöterveyslautakunta on käsitellyt järjestämisvastuun laajuutta ja järjestämistapaa 21.10.2025 § 63. Päätöksen mukaan eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu on laajuudeltaan eläinlääkintähuoltolain § 8 mukainen ja kattaa yleisen edun kannalta välttämättömät palvelut. Palvelujen sisällyttäminen alueelliseen järjestämisvastuuseen on tarpeellista kyseisten palvelujen riittävän alueellisen saatavuuden sekä laissa järjestäjälle säädyttyjen muiden tehtävien hoidon turvaamiseksi. Näitä tehtäviä ovat muun muassa kiireellisen eläinlääkärin avun saatavuus, valvontatehtävät sekä eläintautivalmius.

Lisäksi voidaan järjestää täydentäviä palveluita vastaanotolla käytössä olevien resurssien, vastaanoton varustetason ja eläinlääkärin perustutkinnon antamien rajojen sisällä sekä päivystys- että ajanvarausaikana, jos se kyseiselle potilaalle on tapauksessa tarkoituksenmukaista. Palveluita tuotetaan alueella olevan yksityisen tarjonnan täydentäjänä ja niiden määrä on kokonaisuutena arvioiden vähäinen. Täydentäviä palveluita voivat olla esimerkiksi kuvantamistutkimukset (ultraääni), leikkaushoidot hätätilanteissa kuten keisarileikkaus koiralle, märkäkohtu- tai vierasesineleikkaus, koiran sterilisaatioleikkaus ja muut perustasoiset kirurgiset toimenpiteet sekä lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito myös muille kuin tuotantoeläimille. Täydentävät eläinlääkäripalvelut hinnoitellaan eläinlääkintähuoltolain § 17 mukaisesti markkinaperusteisesti.

Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on yhteistoiminta-alueella neljä eläinlääkärinvastaanottoa, jotka sijaitsevat Lohjalla Pusulassa ja Mäntynummella, Karkkilassa sekä Vihdin kirkonkylällä. Vihdin kirkonkylän vastaanotto on siirtymässä v. 2027 alkupuolella lähelle Nummelaa, Enärannan entisen päiväkodin kiinteistöön kunnostettaviin tiloihin.

Ympäristöterveyspalvelut tarjoaa palveluita päätetyn järjestämislaajuuden mukaisesti sekä tuotanto- että lemmikkieläimille. Kaikki eläinlääkärit tekevät itsenäisesti terveydenhuoltosopimuksia alueen toimijoiden kanssa. Kiireellistä eläinlääkäripuolia alueella ei ole eriytetty erikseen pien- ja suurelaimille, johtuen suurelaimkäyntien vähäisestä määrästä. Päivystysalue kattaa Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Siuntion alueet. Vastaanotoilla käy vuosittain noin 6500 asiakasta virka-aikaan ja 1000 asiakasta päivystyksessä. Käyntejä eläinten pitopaikkoihin tehdään virka-aikaan noin 500 ja päivystyksessä alle 300.

Alueella on kymmenkunta yksityistä pieneläinvastaanottoa, useita tallikäyntejä tekeviä eläinlääkäreitä ja muutama maatilakäyntejä tekevä eläinlääkäri. Ympäri vuorokautista eläinlääkäripäivystystä ei ole yksityisten toimesta tarjolla.

Vastaanotoilla on käytössä yhteinen KliniQ-potilastietojärjestelmä, johon sisältyy mahdollisuus nettiajanvaraukseen. Puhelinajat vastaanotoilla vaihtelevat. Mäntynummella puhelinaika on arkisin klo 8-9, Karkkilassa ja Pusulassa klo 8-10 ja Vihdissä myös kiireettömiä puheluita otetaan vastaan koko päivän ajan klo 8-16.

Eläinlääkintähuoltolain § 11 mukaan virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäripuolia varten tulee järjestää päivystyspalvelu yhteistoiminnassa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Yhteistyökumppaneiden löytäminen on vaikeaa, sillä Eteläkärjen ja Espoon ympäristöterveyden alueilla päivystyksen hoitaa ulkopuolinen taho, Salon seutu kuuluu koko Varsinais-Suomen kattavaan päivystysyhteistyöhön ja Etelä-Häme ja Keski-Uusimaa alkavat olla jo maantieteellisesti melko etäällä.

3.4.4 Eläintauti- ja sivutuotevalvonta

Eläintautilain (76/2021) mukaista valvontaa ja siihen liittyviä muita tehtäviä yhteistoiminta-alueella hoitavat valvontaeläinlääkärit ja kaupungineläinlääkärit. Ympäristöterveyspalveluilla on kaksi valmiuseläinlääkäriä, jotka osallistuvat valmiuseläinlääkärikoulutuksiin. Kullakin eläinlääkäriviranhaltijalla on itsenäinen velvollisuus ilmoittaa eläintauodeista tarvittaville tahoille. Ympäristöterveyspäällikkö ja epidemiaselvitysryhmään kuuluva valvontaeläinlääkäri vastaavat ilmoittamisesta terveydenhuollon puolelle.

Eläintautilakiin perustuvat valvonta- ja näytteenottotehtävät on jaettu valvontaeläinlääkäreiden ja kaupungineläinlääkäreiden kesken. Kaupungineläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinten vienti- ja tuontitarkastuksista niihin liittyvine terveystodistuksineen. Yksi kaupungineläinlääkäri huolehtii siipikarjan salmonellavalvonnasta näytteenottoineen. Siittola- ja keinosiemennystoiminnan valvontaa suorittaa valvontaeläinlääkäri.

Kunnaneläinlääkäri valvoo eläimistä saatavien sivutuotteiden oikeaa käsittelyä, varastointia ja loppusijoitusta. Sivutuotevalvonnan kohteita alueella on kaksi. Itsestään kuolleiden tai lopetettujen tuotantoeläinten hävitystapojen valvontaa suoritetaan satunnaisesti tai aluehallintoviraston aloitteesta. Lisäksi sivutuotevalvontaa tehdään muun valvonnan mm. elintarvikevalvonnan yhteydessä.

3.4.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) tuli voimaan 1.1.2024. Lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvilta haitalta sekä lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Eläinten hyvinvointilain mukaisia paikallisia valvontaviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat ja poliisi. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueella virka-ajan eläinsuojeluvalvonta on keskitetty valvontaeläinlääkäreille. Valvontaeläinlääkäreiden poissa ollessa eläinsuojeluvalvontaa hoitavat praktikkoeläinlääkärit. Eläinsuojelu- ja eläintautipäivystys eivät sisälly kunnan järjestämisvelvoitteisiin. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa poliisi. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit päivystävät virka-ajan ulkopuolella lähinnä eläintautien varalta. Läänineläinlääkäripäivystykseen voi tulla muutoksia valtion aluehallintouudistuksen seurauksena.

Valtaosa tarkastuksista on ns. epäilyyn perustuvia tarkastuksia, joissa Lohjan ympäristöterveyspalveluihin tulleen ilmoituksen perusteella on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Ilmoitukset pyydetään ensisijaisesti eläinlääkärien yhteiskäytössä olevaan sähköpostiin elainvalvonta@lohja.fi. Ilmoitukset ja tarkastuksen tarve arvioidaan, ja mikäli kyseessä ei ole eläinsuojeluasia, pyritään ohjaamaan ilmoittaja oikealle taholle. Tyypillisiä ei-eläinsuojeluasioita ovat eläimen ihmiselle tai toiselle eläimelle aiheuttamat haitat, esim. häiritsevä haukkuminen ja jätökset, tai järjestyshäiriöt kuten eläimen kiinnipidon ja hallinnan ongelmat ja siihen liittyvä uhkaava käytös. Vireille otettaville tapauksille tehdään kiireellisyysluokitus. Eläinsuojelullisissa hätätapauksissa, joissa eläin on välittömän avun tarpeessa, tulisi ilmoitus kuitenkin tehdä soittamalla suoraan eläinlääkärille.

Yksikön terveystarkastajat osallistuvat tarkastuksiin, jos tämä on tarpeen työsuojelun takia tai jos epäillään eläinten hyvinvointiongelman lisäksi ihmisille koituvaa terveyshaittaa. Osa eläinsuojelutarkastuksista tehdään yhteistyössä yksikön ulkopuolisen viranomaisen kuten ympäristö-, rakennus- tai ELY-tarkastajan kanssa, jolloin kukin tarkastaja suorittaa omaa valvontatehtäväänsä. Vaikeissa tapauksissa kunta on aiemmin voinut pyytää tapauksen siirtämistä aluehallintoviraston läänineläinlääkärille tai läänineläinlääkäreiltä on saanut apua tarkastuksille. Valtion aluehallinnon uudistuessa läänineläinlääkärit siirtyvät Ruokavirastoon ja toimintatapoihin on odotettavissa muutoksia. Tarvittaessa tarkastuksille pyydetään poliisin virka-apua, mikä on maksullista.

Eläinsuojeluviranomainen voi ryhtyä eläinten hyvinvointilain § 97 ja 98 mukaisiin kiiretoimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseksi. Yhteistoiminta-alueen kunnilla ei ole sopimusta kiiretoimenpiteenä haltuun otettujen kotieläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä.

Epäilyyn perustuvien tarkastuksien lisäksi voidaan valvoa ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa ammattimaista tai muutoin laajamittaista eläintenpitoa harjoittavia pitopaikkoja (esim. hevostallit, pieneläinholot, kotieläinpihat). Tarkastus voidaan suorittaa ilman epäilyä, mikäli eläintenpitoa ei harjoiteta kotirauhan piirissä. Eläintenpitäjärekisterin mukaan yhteistoiminta-alueella on n. 150 ilmoitusvelvollista toiminnanharjoittajaa. Lukumäärä perustuu arvioon, sillä kaikki kohteet eivät ole

rekisteröityneet, osa kohteista on lakannut toimimasta, ja uusia kohteita perustetaan, eivätkä toiminnanharjoittajat pidä tietojaan ajan tasalla. Valvontaeläinlääkärit ylläpitävät tietoa yhteistoiminta-alueella sijaitsevasta luvan- ja ilmoituksenvaraisesta toiminnasta, määrittävät tarvittaessa riskinarviointiin perustuvan valvontatiheyden ja päivittävät valvontasuunnitelmaa.

3.4.6 Eläinlääkintähuollon painopisteet

Ruokavirasto ei ole julkaissut eläinlääkintähuollon valtakunnallisesta ohjelmasta (EHO) uutta suunnitelmaa tai päivitystä vuodelle 2026, ainoastaan painopisteet. Kuntia koskevana painopisteenä on v. 2026 varmistaa uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutuminen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

4. Häiriötilanteisiin varautuminen

Elintarvike- ja terveydensuojelulaissa on velvoitteet kunnan varautumisesta häiriötilanteisiin. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden valmiussuunnitelmaa on vuosittain päivitetty mm. pitämällä yhteystietoa ajan tasalla.

Varautuminen on yksi ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman 2025-2028 teemoista, joten varautumiseen liittyvää ohjausta lienee tulossa ja valmiussuunnitelmaa korjataan ja päivitetään tämän perusteella.

Elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien ruokamyrkytyspidemioiden selvittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksessa (1365/2011, muutosasetus 978/2022). Lohjan ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueella toimii epidemiaselvitysryhmä, joka kokoontuu vuosittain ympäristöterveyspäällikön kutsumana. Ryhmään kuuluvat ympäristöterveyspalveluiden edustajien lisäksi hyvinvointialueen infektioidentorjuntayksikön edustajat sekä kuntien vesilaitosten edustajat. Ympäristöterveyspalveluista ryhmään kuuluvat ympäristöterveyspäällikkö, valvontaeläinlääkäri, elintarvikevalvontaan perehtynyt terveystarkastaja sekä talousveteen sekä uimaveteen erikoistunut terveystarkastaja. Selvitysryhmää voidaan täydentää tarpeen mukaan ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Luetteloa selvitystyöryhmän jäsenten yhteystiedoista pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Ruokamyrkytyspäilystä tai muusta poikkeavasta tilanteesta aiheutuva selvitystyö ja näytteenotto toteutetaan valvontayksikön kustannuksella.

5. Suunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelmansa toteutumista toimintavuoden päätyttyä ja laatia siitä arviointiraportti. Valvontasuunnitelman toteutumisen raportointi tulee tehdä keskusviranomaisten ohjeistuksen mukaan. Arviointiraportti viedään Lohjan ympäristöterveyslautakunnan käsiteltäväksi, tavoitteena on asian käsittely helmikuun kokouksessa. VYHA järjestelmä on uudistettu, mutta vuotta 2025 koskevat tiedot toimitetaan keskusviranomaisille vielä erillismenettelyllä. Vuoden 2026 raportoinnin pitäisi tapahtua jo VYHAN kautta.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman 2025-2028 mukaan toteutumisen arvioinnin tulee sisältää taulukossa 3 kerrotut asiat.

Taulukko 3. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja valvonnan kattavuus	• kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus • valtakunnallisten ja omien tavoitteiden valvonnan toteutuminen

Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan ja valvontatarpeeseen)	• toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • näytteenotto • valvontahankkeiden ja -projektien toteuttaminen ja niihin osallistuminen • trendiseuranta esim. viiden vuoden aikajänteellä
Toiminnan laadullinen arviointi ja valvonnan vaikuttavuus	• ympäristöterveydenhuollon valvonnan tavoitteiden saavuttaminen (yhteiset tavoitteet ja toimialakohtaiset tavoitteet) • valvonnan vaikuttavuuden arviointi
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	• valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat	• voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty suunnitelmalliseen valvontaan ja kuinka paljon muihin tehtäviin • valvonnan tehokkuuden toteutuminen
Auditoinnit, AJO-käynnit ja muu saatu palaute	• eri palautteista saadut hyvät käytännön, kehitettävää, korjattavaa
Toiminnan kehittämistarpeet	• toiminnan kehittämisen syiden analysointi • toiminnan kehittämisen toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavana toimintavuonna

Liite 1. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Toimintaluokka (riskiluokka)	Toimintatyyppi	Lkm	Tarkast. tiheys	Tarkast. aika (h/tark)	Tarkast. (lkm/v) 2026
Liha-ala (4)	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	1	1	4	0
	Raakalihavalmisteiden valmistus	1	1	4	2
Kansallisen toiminnan helpotukset (2)	Lihan käsittely	2	0,5	3	1
Muna-ala (3)	Munapakkaamo	1	0,5	4	1
Kala-ala (6-7)	Kalajalosteiden valmistus	2	3-6	5	7
Vilja- ja kasvisala (1-6)	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	10	0,5-1	4	6
	Leipomotuotteiden valmistus	21	0,3-1	4	7
	Myllytoiminta	1	0,35	4	0
Elintarvikkeiden valmistus (2-4)	Juomien valmistus	4	0,5	4	1
	Yhdistelmätuotteiden valmistus	8	0,5-1	4	4
	Muu valmistus	9	0,5-2	4	6
Elintarvikkeiden myynti (0- 4)	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	137	0-2	3	61
	Elintarvikkeiden tukkumyynti	8	0,35-0,5	3	4
Elintarvikkeiden vienti ja tuonti (1-2)	Elintarvikkeiden maahantuonti	11	0,35-0,5	3	4
Elintarvikkeiden tarjoilu (0-4)	Grilli- ja pikaruokatoiminta	31	0,35-0,5	3	23
	Kahvilatoiminta	60	0,35-1	3	24
	Pitopalvelu	26	0,35-1	3	8
	Ravintolatoiminta	124	0,35-1	3	64
	Suurkeittiö, keskuskeittiö	16	1-3	3	17
	Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut ym.)	54	0,35-1	3	21
	Tarjoilukeittiö	119	0,35-0,5	3	45
	Pubitoiminta	20	0	3	5
Elintarvikkeiden kuljetus (0)	Elintarvikkeiden kuljetus	15	0	2	5
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen (0-2)	Muu elintarvikkeiden varastointi	7	0,35-0,5	3	2

Vain ruoka-aputoimintaa (0)	Elintarvikkeiden luovutus ruoka-avussa	6	0	3	1
	Elintarvikkeiden tarjoilu ruoka-avussa	4	0	3	1
	Elintarvikkeiden varastointi ruoka-avussa	6	0	3	1
Elintarvikekontaktimateriaalit (1-3)	Elintarvikekontaktimateriaalin jakelu tai markkinointi	3	0,35	3	1
	Elintarvikekontaktimateriaalin maahantuonti	2	0,35	3	0
	Elintarvikekontaktimateriaalin valmistus tai jatkojalostus	6	0,5-1	1	2
YHTEENSÄ		715			324
Toimintaluokka	Toimintatyyppi		Tarkast. tiheys	Tarkast. aika (h/tark)	Tarkast. (lkm/v) 2026
Alkutuotanto	Maidontuotanto	19	0,2	3	0
	Hunajantuotanto	51	0		
	Lihantuotanto	38	0		
	Kalastus	3	0		
	Munantuotanto	11	0,2	3	0
	Peltoviljely	464	0		
	Puutarhaviljely, avomaa	44	0-0,3	3	2
	Puutarhaviljely, kasvihuone	5	0,2	3	0
	Sienimöt	1	0		
YHTEENSÄ		636			
KAIKKI YHTEENSÄ		1351			
TARKASTUKSET YHTEENSÄ					326
UUSINTATARKASTUKSET 16 %					52

Liite 2. Terveystensuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Lkm	Tarkast. tiheys	Tarkast. aika (h/tark)	Tarkast. (lkm/v) 2026
Talousveden toimittaminen	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	9	0,5-1	3-10	9
	Tukkuvesilaitos	1	0,5-1	3	1
	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2000)	8	0,3-0,5	2-4	5
Talousveden käyttö tai pakkaaminen	Talousveden käyttäminen osana julkista tai kaupallista toimintaa, elintarvikehuoneiston käyttämä talousvesi	83	0		
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	Lasten ja nuorten kohteet, kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	42	0,25	2-4	13
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	73	0,3	5-8	24
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	Hotelli, hostelli	16	0,2	3	1
	Aamiaismajoitus ja majoitus maatilamatkailun yhteydessä, muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen, muu majoitustoiminta	32	0,2	3	3
	Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	1	0,2	3	0
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	78	0,25	3	23
	Solarium	4	0,25	2	
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	61	0,3	3-5	20
	Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	3	0,3	3	0
Sosiaalihuollon palvelut, lastenkodit, lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit, muut lastensuojeluyksiköt	23	0,3	3	6

Sosiaalialan palvelut, vanhainkodit ja vastaavat	Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt	29	0,3	3	6
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt	Kehitysvammalaitos, muut kehitysvammaisten yksikkö, muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat, tehostettu palveluasuminen), palveluasuminen	35	0-0,3	3	3
Liikunta- ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	11	1	3	11
	Pienet yleiset uimarannat	26	1	3	23
Liikunta- ja virkistystoiminta, uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat	Yleiset altaat	6	1	4	6
Virkistystoiminta, yleisölle avoimet saunat	Saunat	4	0,5	2	0
Liikunta- ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat	Yleinen liikuntatila	41	0,2	2	5
Yhteensä		586			159

Liite 3. Tupakka- ja lääkelain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Tupakkalain mukainen toiminta		Lkm	Tarkast. tiheys	Tarkast.aika (h)	Tarkast. (lkm/V) 2026
Tupakointikiellot ja rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa erillinen tupakointitila	0	0,3	2	0
Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myynti	Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden vähittäismyynti	83	0,3-0,5	2	43
	Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden tukkumyynti	2	0,3-0,5	2	1
YHTEENSÄ		85			44
Lääkelain mukainen toiminta		Lkm	Tarkast. tiheys	Tarkast.aika (h)	Tarkast. (lkm/V)
Nikotiinikorvaustuotteet	Nikotiinikorvaustuotteiden vähittäismyynti	54	0,3-0,5	1	40
YHTEENSÄ		54			

Liite 4. Kuntien valvontaa ohjaavaa keskeistä lainsäädäntöä

Elintarvikevalvonnan lainsäädäntöä

- 1) Elintarvikelaki (297/2021)
- 2) Virallista valvontaa koskeva asetus EU (625/2017)
- 3) Yleinen elintarvikevalvonta-asetus EU (178/2002)
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU (852/2004) elintarvikehygieniasta
- 5) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU (853/2004) eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä
- 6) Elintarviketietoasetus EU (1169/2011) elintarviketietojen antamisesta kuluttajille
- 7) Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011, muutosasetus 978/29022)
- 8) MMM asetus elintarvikevalvonnasta (315/2021)
- 9) MMM asetus elintarvikehygieniasta (318/2021)
- 10) MMM asetus zoonoosista (316/2021)
- 11) Kehysasetus elintarvikekontaktimateriaaleista EY (1935/2004)
- 12) Komission asetus EU (2073/2005) elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista

Terveydensuojelun lainsäädäntöä

- 1) Terveydensuojelulaki (763/1994 muutoksineen)
- 2) Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- 3) Talousveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
 - STM asetus (1352/2015) talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta
 - Valtioneuvoston asetus talousveden tuotantoketjun riskienhallinnasta ja omavalvonnasta (7/2023)
 - STM asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- 4) Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
 - o Allasvedet
 - STM asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
 - o Uimarantavedet
 - STM asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (ns. EU uimarantavesien valvontaan)
 - STM asetus 354/2008 pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- 5) Säteilylaki (859/2018)
- 6) STM asetus (545/2015) asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista

Tupakka- ja lääkelain valvonnan lainsäädäntöä

- 1) Tupakkalaki (549/2016) muutoksineen
- 2) STM asetus (593/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden myynnistä
- 3) STM asetus (591/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden sekä niiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä ja muusta ulkoasusta
- 4) Valtioneuvoston asetus (601/2016) tupakointitiloista
- 5) Lääkelaki (395/1987)

Eläinlääkintähuolto

- 1) Eläinlääkintähuoltolaki (285/2023)
- 2) Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta (351/2025)
- 3) Eläintautilaki (76/2021)
- 4) Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023)
- 5) Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)
- 6) Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014)
- 7) Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1069/2021)
- 8) Maa- ja metsätalousministeriön asetus vapaaehtoisesta eläinten terveysvalvonnasta (319/2021)
- 9) Laki eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta (1277/2019)
- 10) EU asetus (1069/2009) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä
- 11) Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
- 12) MMM asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (783/2015)

Muuta

- 1) Hallintolaki (434/2003)
- 2) Kuntalaki (410/2015)
- 3) Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009)
- 4) Valtioneuvoston asetus elintarvikelain, rehulain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista (152/2015)

Liite 5. Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus

EHO:n mukainen resurssitarpeen kartoitus		
Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue: Lohjan ympäristöterveyspalvelut		vuosi: 2026
1. Eläinmäärät		
a. tuotantoeläintilat	lkm	Pääasiallinen toiminta lkm
nautatilat	46	
• maidontuotanto		19
• lihantuotanto		25
• muu (harraste ym.)		2
sikatilat	17	
• lihantuotanto		4
• muu (harraste ym.)		13
lammas- ja vuohitilat	116	
• lihantuotanto, villantuotanto		21
• muu (harraste ym.)		95
hevostilat	200	
siipikarjatilat	375	
• lihantuotanto		5
• munantuotanto		5
• muu (harraste ym.)		370
vesiviljelylaitokset	0	
turkistarhat	0	
tarhatun riistan tilat	9	
• riistalinnut		7
• nisäkkäät		2
mehiläistarhat	106	
muut tuotantoeläinyksiköt	0	
b. Lemmikit		
arvio lemmikkien määrästä *	22000	
* Tilastokeskus 2016: lemmikkejä lähes joka kolmannessa kotitaloudessa		
2. Eläinlääkäripalvelut		
a. Terveysterveystoimintatilat	lkm	lkm
Nauta		
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila	ei tietoa	
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila kunnaneläinlääkärin kanssa	20	
• Terveysterveystoimintatilojen osuus (% kaikista nautojen pitopaikoista)	ei tietoa	
Sika		
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila	ei tietoa	
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila kunnaneläinlääkärin kanssa	1	
• Terveysterveystoimintatilojen osuus (% kaikista sikojen pitopaikoista)	ei tietoa	
Siipikarja		
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila	ei tietoa	
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila kunnaneläinlääkärin kanssa	3	
• Terveysterveystoimintatilojen osuus (% kaikista siipikarjan pitopaikoista)	ei tietoa	
Muut terveysterveystoimintatilat		
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila	ei tietoa	
• Pitopaikat, joilla terveysterveystoimintatila kunnaneläinlääkärin kanssa	0	
Terveysterveystoimintatilojen resurssitarve, htv	0,2	
b. Muut eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta		

Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	800	
• Sairaskäynnit virka-aikana		500
• Sairaskäynnit päivystysaikana		300
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	7500	
• Sairaskäynnit virka-aikana		6500
• Sairaskäynnit päivystysaikana		1000
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, htv	4,2	
3. Eläinten terveyden valvonta		
a. Terveysvalvonta	lkm	
Pakolliseen terveysvalvontaan kuuluvat pitopaikat		
• Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	11	
• Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	
• Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonella	0	
• Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	
• Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat pitopaikat		
• Maedi-visna/CAE	0	
• Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma	0	
• Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0	
b. Muu eläinten terveyden valvonta		
Eläinten vienti ja tuonti, EKM, oriasemat ym.	40	
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv	0,3	
4. Sivutuotevalvonta	lkm	
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä rekisteröinti ja valvonta	2	
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta	1	
Haaskatoiminnan valvonta	0	
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0	
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	0	
Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv	0,05	
5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta	lkm	
a. Ilmoituksenvaraiset kohteet		
kennelit	17	
hevostallit	125	
riistanhoidolliset tarhat	12	
lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0	
eläinkaupat	6	
eläinhoitolat, kotieläinpihat ym.	12	
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset		
arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	240	
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta		
tarkastukset, neuvonta, ohjaus ym.	50	
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv	1,3	
Resurssit vuonna 2026: praktikkoeläinlääkärit 4,5 htv valvontaeläinlääkärit 1,4 htv klinikkaeläinhoitaja 0 htv toimistosihteeri 0,25 htv ympäristöterveyspäällikkö 0,5 htv	6,65 htv	